

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně

**Sbor národní bezpečnosti – stanice Domažlice
(1944) 1945–1954**

Inventář

EL NAD č.: 1979
AP č.: 550

Mgr. Radka Kinkorová

Horšovský Týn 2019

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií.....	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu.....	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu.....	5
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky.....	5
Seznam použitých pramenů a literatury.....	6

Příloha

Seznam použitých zkratk	7
-------------------------------	---

Inventární seznam.....	8
-------------------------------	----------

I. Vývoj původce archiválií

Původce archiválií:

Četnická stanice Domažlice, existence 14. 12. 1857–1945, variantní název Gendarmerieposten Taus, četnická stanice sídlila v průběhu svého trvání na několika místech, naposledy v budově, v níž působily některé okresní instituce (okresní úřad, okresní soud) dnes Paroubkova 228.

Sbor národní bezpečnosti – stanice Domažlice, nejnižší článek organizace SNB, existence 1945–1991. Sídlo stanice: zpočátku Paroubkova 228.

Již před koncem války doporučil ministr vnitra Košické vlády ve svém návrhu ze 17. dubna 1945 zrušení četnictva. K tomu došlo v souvislosti s výnosem ministerstva vnitra z 30. června 1945,¹ jenž ustanovil vznik SNB jako jednotného vojensky organizovaného strážného sboru, který měl plnit v pozměněné formě úkoly a funkce dříve zastávané četnictvem. Až do vydání zákona č. 149/1947 Sb., o národní bezpečnosti, sbor pro výkon své služby prozatím používal předpisů platných před 30. zářím 1938, pokud neodporovaly výnosu ministra vnitra a programovým zásadám vlády. Nový zákon rušil platnost zákona č. 229/1920 Sb., o četnictvu. Do Sboru národní bezpečnosti byli po prověření zařazeni příslušníci dosavadních bezpečnostních uniformovaných sborů, tj. četnictva, státní policie a obecní výkonné policie, a vybraní příslušníci partyzánských a revolučních jednotek, osoby navrátilí se z koncentračních a internačních táborů apod. SNB převzal strukturu četnictva a rovněž plynule pokračoval v dosavadní činnosti, jež spočívala v udržování veřejné bezpečnosti. SNB byl vytvořen jako výkonný orgán správy národní bezpečnosti, kterou zajišťovaly okresní a zemské národní výbory.

Stanice SNB v Domažlicích byla zřízena v květnu 1945 a navázala tak na činnost četnické stanice, která zde působila od roku 1857. Obvod stanice SNB Domažlice tvořily na konci 40. let 20. století obce Bořice, Domažlice, Havlovice, Chrastavice, Milavče, Nevolice a Stráž. Obce Milavče a Chrastavice přešly do obvodu stanice Domažlice 31. května 1945 z obvodu zrušené stanice Milavče. Podle hlášení zasláného ke dni 12. června 1945 na Okresní národní výbor Domažlice sloužilo na stanici SNB Domažlice 15 mužů v čele s velitelem Antonínem Hartlem.

Charakter činnosti SNB určoval zákon z 11. června 1947 č. 149/1947 Sb., o národní bezpečnosti, doplněný vládním nařízením z 19. prosince 1947 č. 229/1947 Sb., jímž se vymezují úkoly národní bezpečnosti. Nadále zůstalo základním posláním sboru chránit veřejnou bezpečnost, bdít nad veřejným pořádkem a veřejnou mravností. Národní bezpečnost měla především chránit ústavní zřízení, převzala rovněž záležitosti, pro něž byly dříve zřízeny státní policejní úřady, ale také střežení státních hranic, které bylo vyhrazeno strážci obrany státu. Do oboru činnosti národní bezpečnosti spadaly i policejní věci požární, záležitosti silniční, železniční a letecké dopravy, evidence obyvatelstva, zejména hlášení pobytu, cestovní pasy, boj proti zločinnosti a sociální nepřizpůsobivosti, ochrana úrody, policejní uzavírací hodiny, ztráty a nálezy aj. Vládním nařízením č. 229/1947 Sb. předcházelo téhož dne vydané vládní nařízení č. 28/1947 Sb., o přísaze členů Sboru národní bezpečnosti.

Po faktickém ustavení SNB fungovalo v každém okrese okresní velitelství SNB a několik jemu podřízených velitelství stanic. Okresní velitelství SNB byla podřízena oblastnímu velitelství SNB, jež vzniklo na místě dosavadního velitelství četnického oddělení (říjen 1945). Další instance představovala zemská velitelství SNB a ministerstvo vnitra. Správními úřady národní bezpečnosti se staly opět národní výbory (kromě místních). SNB podléhal vojenským trestním zákonům a soudům a platil pro něj vojenský řád, disciplinární

¹ Směrnice MV č. 3700-26/6-45-V/4 z 30. června 1945 o organizaci Sboru národní bezpečnosti.

předpisy však pro něj stanovovalo ministerstvo vnitra. Stanice SNB v Domažlicích byla (spolu se stanicemi Babylon, Dražnov, Česká Kubice, Kdyně, Klenčí pod Čerchovem, Koloveč, Kout na Šumavě, Loučim, Mrákov, Nemanice, Pocinovice, Úsilov, Všeruby a Zahořany) začleněna do obvodu Okresního velitelství SNB v Domažlicích a Oblastního velitelství SNB v Plzni.

Od 1. ledna 1949 vstoupil v platnost zákon č. 286/1948 Sb., o národní bezpečnosti, který mj. ukládal provádět v rámci SNB politickou a osvětovou výchovu.² Zásadní význam pro činnost bezpečnostního aparátu mělo přijetí nového trestního zákona č. 86/1950 Sb. z 23. května 1950 a především zřízení ministerstva národní bezpečnosti vládním nařízením č. 48/1950 z téhož dne.³ Pod pravomoc nového ministerstva přešly veškeré ozbrojené složky ministerstva vnitra a jeho bezpečnostní agenda. Zřízení nového ministerstva představovalo zásadní změnu v řízení SNB, národní výbory přestaly být správními úřady národní bezpečnosti.

Velitelství stanic SNB (poté Národní bezpečnosti /NB/) byla již od roku 1949 redukována a po přetvoření okresních velitelství NB na okresní velitelství Veřejné bezpečnosti (VB)⁴ se v roce 1951 stanice rušily. Místo nich se zřizovala v rámci reorganizace VB k 1. březnu 1951 okrsková služba. Okrsky VB, které převzaly část úkolů rušených stanic, již nebyly samostatnými útvary. K výkonu služby na území okrsku byl určen okrskový zmocněnec VB (okrskář), jenž zodpovídal za pořádek a bezpečnost ve svém okrsku a byl součástí I. (venkovního) oddělení okresního velitelství NB a poté v roce 1953 zřízeného okresního oddělení VB. Na rozdíl od stanic SNB okrsky již neprováděly úplné objasňování trestných činů a nezpracovávaly trestní oznámení.

Sbor národní bezpečnosti tvořily až do roku 1990 dvě složky, Veřejná bezpečnost a Státní bezpečnost. Státní bezpečnost zanikla rozkazem ministra vnitra Richarda Sachera 1. února 1990, Veřejná bezpečnost byla na základě zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ze dne 21. června přeměněna s účinností od 15. července 1991 na Policii České republiky.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archiválie pocházející z činnosti stanice SNB v Domažlicích byly do Státního okresního archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně delimitovány z archivního souboru Fondy Veřejné bezpečnosti z bývalého kraje Plzeň (EL NAD 10133), jenž byl dosud v péči I. oddělení SOA v Plzni, a to protokolem o přemístění (delimitaci) archiválií ze dne 25. října 2016 čj. SOAP/010-0839/2016. Podle přílohy k tomuto protokolu oblastní archiv delimitoval 64 podacích protokolů a 21 indexů pocházejících z činnosti četnické stanice Domažlice. Při vymezování jednotlivých archivních fondů v SOKA Domažlice však byly archiválie určeny do archivního fondu Sbor národní bezpečnosti – stanice Domažlice, protože všechny pocházejí až z období po zániku četnických stanic. Archiválie označené v předávacím protokolu jako indexy byly ve většině definovány jako repertáře. Toto rozčlenění delimitovaného materiálu proběhlo až v roce 2017, proto je přírůstek archivního fondu Sbor národní bezpečnosti – stanice Domažlice evidován pod číslem 88/2017 a uvádí 16 podacích protokolů, 6 repertářů a jeden index.

Státní oblastní archiv v Plzni převzal archiválie k uložení do archivního souboru Fondy Veřejné bezpečnosti z bývalého kraje Plzeň ve dvou přejímkách, a sice 11. března 1960, č. přírůstku 17-20/1960, a 7. října 1961, č. přírůstku 7-42/1961.

² Tomuto zákonu předcházelo přijetí dvou závažných zákonů o postihu protistátní nepřátelské činnosti: zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratického zřízení, a zákona č. 247/1948, o táborech nucené práce.

³ Vládní nařízení č. 48/1950 Sb., kterým se zřizuje ministerstvo národní bezpečnosti. Toto ministerstvo působilo do 1. října 1953, kdy bylo zrušeno a jeho pravomoci přešly zpět na ministerstvo vnitra.

⁴ Později přejmenované na okresní oddělení VB.

Z písemností vzniklých z činnosti stanice SNB v Domažlicích se dochovaly pouze registraturní pomůcky. Zápisy nacházející se na deskách podacích deníků podávají informaci o tom, že spisy nebyly při skartaci provedené 4. března 1960 nalezeny

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Sbor národní bezpečnosti – stanice Domažlice obsahuje archiválie pocházející z let (1944) 1945–1954.

Přestože stanice SNB byly rušeny v roce 1951 a místo nich začaly působit okrsky VB, které již nebyly samostatné, ponechala zpracovatelka v archivním fondu i archiválie z let 1951–1954, a to na základě doporučení komise pro předarchivní činnost a péči o archiválie z 24. října 2016, jež vydala v souvislosti s delimitacemi archiválií Fondů Veřejné bezpečnosti z bývalého kraje Plzeň probíhajícími na podzim 2016 (viz kapitola II.).

Archivní fond tvoří registraturní pomůcky, které se zde dělí na tajné podací protokoly, důvěrné podací protokoly a obyčejné podací protokoly. Podací protokoly jsou v jednotlivých řadách seřazeny chronologicky a po nejmladším podacím protokolu následují repertáře rovněž v chronologickém pořadí. Dále se dochoval index k trestním lístkům. Na nenavazující data v sobě jdoucích podacích protokolech je v obsahu inventárního čísla upozorněno (!).

Po formální stránce je inventář zpracován podle metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek čj. SOAP/006–0767/2010 a jeho dodatku čj. SOAP/006–1300/2014 a dále podle metodického návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby ministerstva vnitra čj. MV–46913/AS–1/AS–2013.

Během pořádání nebyly vyřazeny žádné archiválie. Z pohledu úplnosti zachování archiválií je archivní fond označen jako torzovitý. Jazykem archiválií je čeština a němčina (inv. č. 7). Archiválie nejsou fyzicky poškozené.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archiválie inventarizovaného archivního fondu pocházejí z činnosti četnické stanice a stanice SNB v Domažlicích. Bohužel se jedná výhradně o registraturní pomůcky, jejichž výpovědní hodnota je limitována účelem, který jako takové plnily. Přesto však přibližují agendu, již stanice SNB v daném období vykonávala.

Pro hlubší poznání činnosti a působení stanice SNB je ovšem bezpodmínečně nutné prostudovat i další archivní materiál. Z archiválií uložených ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně lze doporučit zejména archivní fond Okresní národní výbor Domažlice.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně archivní fond Sbor národní bezpečnosti – stanice Domažlice uspořádala a archivní pomůcku zpracovala Mgr. Radka Kinkorová.

V Horšovském Týně dne 2. prosince 2019

Mgr. Radka Kinkorová

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Okresní národní výbor Domažlice* (EL NAD 73).

Literatura

JANÁK, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

KVAPILOVÁ, Iva. Přehled organizačního vývoje Sboru národní bezpečnosti v letech 1945–1950 se zaměřením na veřejně bezpečnostní (resp. pořádkovou a kriminální) složku. *Sborník AMV 1/2003*, s. 68–90.

KVAPILOVÁ, Iva. Organizační vývoj SNB v 50. letech se zaměřením na jeho veřejně bezpečnostní složku. *Sborník AMV 2/2004*, s. 9–69.

MACEK, Pavel – UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva IV. : Československo (1945–1989)*. Praha : Police history, 2011.

Příloha: Seznam použitých zkratk

AMV	Archiv Ministerstva vnitra
AP	archivní pomůcka
AS	archivní správa
čj.	číslo jednací
čp.	číslo popisné
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
evid. jedn.	evidenční jednotka
ind	index
inv. č.	inventární číslo
MV	ministerstvo vnitra
NB	Národní bezpečnost
ppr	podací protokol
rep	repertář
Sb.	Sbírka zákonů
SNB	Sbor národní bezpečnosti
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni
SOKA	státní okresní archiv
VB	Veřejná bezpečnost

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
---------	-------	---------------	----------------

I. Spisový materiál

A. Registrurní pomůcky

Podací protokoly tajné

1	Podací protokol tajný 16. 8. 1945–3. 9. 1946; čj. 1/45–100/46	1945–1946	ppr 1
2	Podací protokol tajný 12. 9. 1946–9. 7. 1948; čj. 101/46–90/48	1946–1948	ppr 2
3	Podací protokol tajný 6. (!) 7. 1948–14. 4. 1951; čj. 91/48–110/51	1948–1951	ppr 3
4	Podací protokol tajný 15. 4. 1951–16. 7. 1952; čj. 111/51–285/52	1951–1952	ppr 4
5	Repertář k podacímu protokolu tajnému	1945–1947	rep 1
6	Repertář k podacímu protokolu tajnému	1948	rep 2

Obyčejné podací protokoly

7	Podací protokol obyčejný 10. 7. 1944–26. 1. 1946; čj. 1401/44–300/46	(1944) 1945–1946	ppr 5
8	Podací protokol obyčejný 26. 1. 1946–16. 11. 1946; čj. 301/45–3290/46	1946	ppr 6
9	Podací protokol obyčejný 16. 11. 1946–19. 9. 1947; čj. 3291/46–2470/47	1946–1947	ppr 7
10	Podací protokol obyčejný 19. 9. 1947–24. 4. 1948; čj. 2471/47–1920/48	1947–1948	ppr 8
11	Podací protokol obyčejný 24. 4. 1948–11. 1. 1949; čj. 1921/48–120/49	1948–1949	ppr 9
12	Podací protokol obyčejný 11. 1. 1949–21. 6. 1949; čj. 121/49–2110/49	1949	ppr 10

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
13	Podací protokol obyčejný 21. 6. 1949–16. 1. 1950; čj. 2111/49–210/50	1949–1950	ppr 11
14	Podací protokol obyčejný 16. 1. 1950–26. 7. 1950; čj. 211/50–3380/50	1950	ppr 12
15	Podací protokol obyčejný 26. 7. 1950–23. 1. 1951; čj. 3381/50–330/51	1950–1951	ppr 13
16	Podací protokol obyčejný 23. 1. 1951–25. 1. 1952; čj. 331/51–170/52	1951–1952	ppr 14
17	Podací protokol obyčejný 25. 1. 1952–19. 7. 1952; čj. 171/52–1576/52	1952	ppr 15
18	Podací protokol obyčejný 26. 11. 1953–2. 1. 1954; čj. 5621/53–87/54	1953–1954	ppr 16
19	Repertář k podacímu protokolu obyčejnému	1945–1946	rep 3
20	Repertář k podacímu protokolu obyčejnému	1947–1948	rep 4
21	Repertář k podacímu protokolu obyčejnému	1949	rep 5
22	Repertář k podacímu protokolu obyčejnému	1952	rep 6
Indexy			
23	Index k trestním lístkům	[1948]	ind 1

Název archivní pomůcky:	Sbor národní bezpečnosti – stanice Domažlice
Značka archivního fondu:	SNB Domažlice
Časové rozmezí:	(1944) 1945–1954
Počet evidenčních jednotek:	23 (16 podacích protokolů, 6 repertářů, 1 index)
Počet inventárních jednotek:	23
Rozsah v bm:	0,63
Stav ke dni:	2. 12. 2019
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Radka Kinkorová
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Radka Kinkorová
Počet stran:	11
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová dne 2. 12. 2019 čj. SOAP/10-721/2019